

Kontrollkäik SA Pärnu Haigla psühhiaatrikliinikusse

(1) Õiguskantsleri nõunikud kontrollisid 29.11.2012 etteteatamata SA Pärnu Haigla psühhiaatrikliiniku akuut- ning üldosakondi.

SA Pärnu Haigla psühhiaatrikliiniku (edaspidi *kliinik*) asukohaks on Säase 3, Pärnu. Kliinikus on psühhiaatria statsionaarne üksus, ambulatoorne üksus ja sõltuvusravi kabinet, päevakeskus ning rehabilitatsiooniüksus. Kliinikus on 30 voodikohta. Statsionaarne osakond koosneb akuut-, üld- ja depressiooniosakonnast. Kontrollkäigu hetkel oli kliiniku akuutosakonnas ravil 8 ning üldosakonnas 10 patsienti.

Viimati kontrollis õiguskantsler kliinikut 12.11.2010.¹

(2) Õiguskantsler kontrollis, täites ühtlasi piinamise ning muu julma, ebainimliku või inimväärikust alandava kohtlemise ja karistamise vastase konventsiooni fakultatiivse protokolli artiklis 3 sätestatud riigi ennetusasutuse funktsiooni, kas külastatud osakondades on tervishoiuteenuste osutamisel tagatud isikute põhiõigused ja -vabadused.

(3) Kontrollkäigu raames külastasid õiguskantsleri nõunikud osakondade ruume ning vestlesid ringkäigu ajal osakondade töötajatega. Eraldusruumi kontrollimisel pöörasid õiguskantsleri nõunikud erilist tähelepanu eraldusruumi sisustusele ning eraldatud patsiendi nõuetekohase jälgimise võimalustele. Dokumentide kontrollimisel tutvusid õiguskantsleri nõunikud ohjeldusmeetmete rakendamise registri ning eraldatud patsientide toimikutes sisalduvate dokumentidega.

(4) Õiguskantsleri seisukoht

Kontrollkäigu tulemusel tuvastas õiguskantsler kliinikus probleemina, et ohjeldusmeetmete registris puudus rakendatud ohjeldusmeetme liik (p 4.1).

Ohjeldusmeetmete rakendamise register

Kontrollkäigul tutvutud dokumentidest selgus, et kliinikus peetakse ohjeldusmeetmete registrit aastate kaupa. 2012. aasta ohjeldusmeetmete registris puudus selge teave rakendatud ohjeldusmeetme liigi kohta.

Psühhiaatrilise abi seaduse (PsAS) § 14 lg 2 järgi võib tervishoiuteenuse osutaja psüühikahäiretega isiku suhtes ohjeldamiseks kasutada füüsilist, ravimitega ja mehhaanilist ohjeldamist või eraldamist. Ohjeldusmeetmete kasutamine on väga intensiivne vabaduse ja isikupuutumatus riive (põhiseaduse (PS) § 20 lg 1), mille rakendamisel on kõrgendatud piinava, julma või väärikust alandava kohtlemise ehk PS § 18 rikkumise oht. Et kõnealuseid rikkumisi tõkestada, lasub seadusandjal PS §-dest 13 ja 14 kohustus tagada tõhusa kontrollsüsteemi olemasolu. Nii ongi seadusandaja selle ohu vähendamiseks psühhiaatrilise abi seaduses kehtestanud üldise ohjeldusmeetmete rakendamise registri pidamise nõude. Täpsemalt sätestab PsAS § 14² lg 1 tervishoiuteenuse osutajale kohustuse dokumenteerida ohjeldusmeetme rakendamine mh kohas ja viisil, mis võimaldab anda kiire ja üldistatud ülevaate tervishoiuteenuse osutaja rakendatud ohjeldusmeetmete kohta. Et kõnealune register

¹ Kontrollkäigu kokkuvõte on kättesaadav aadressil:

http://oiguskantsler.ee/sites/default/files/field_document2/kontrollkaigu_kokkuvote_parnu_haigla_psyhhiaatrikliinik.pdf.

täidaks oma eesmärgi ja tõepoolest annaks rakendatud ohjeldusmeetmete kohta kiire ja üldistatud ülevaate, peaks õiguskantsleri hinnangul sisaldama register piinamise ja ebainimliku või alandava kohtlemise või karistamise tõkestamise Euroopa komitee nõutud teavet: ohjeldatud patsiendi nime, haigusloo numbrit, ohjeldamise algus- ja lõpuaega, ohjeldamise tinginud asjaolusid, ohjeldamise viisi, otsuse teinud arsti nime, teavet tekkinud vigastustest või terviseriketest ning välise abi kaasamisest.² Selliselt peetav register ja selles sisalduvate andmete perioodiline analüüs võimaldab välja tuua võimalikud ohjeldusmeetmete kasutamise väärtpraktikad. Seepärast aitab ohjeldamismeetmete rakendamise register ennetada väärtkohtlemise ohtu kõigepealt ohjeldamismeetmete rakendajal endal, kui ta tagantjärele analüüsib registris sisalduvate andmete põhjal toimunud ohjeldamisi. Teisalt tagab selle registri eesmärgipärane pidamine aga järelevalveasutustele võimaluse teostada patsientide õiguste kaitseks efektiivset kontrolli ohjeldusmeetmete rakendamise õiguspärasuse üle.

Neil põhjendustel on õiguskantsler seisukohal, et jättes registris selgelt kajastamata rakendatud ohjeldusmeetme liigi, ei vasta kliinikus kasutatav ohjeldusmeetmete rakendamise register psühhiaatrilise abi seadusele, kuna see ei anna PsAS § 14² lg-ga 1 nõutud kiiret ja üldistatud ülevaadet tervishoiuteenuse osutaja rakendatud ohjeldusmeetmete kohta.

Tulenevalt eeltoodust teeb õiguskantsler SA-le Pärnu Haigla **ettepaneku kasutada rakendatud ohjeldamismeetmete kohta eesmärgipärast ohjeldusmeetmete rakendamise registrit. Registrit peab selguma rakendatud ohjeldusmeetme liik.**

(5) Kokkuvõte

Õiguskantsleri nõunikud pöörasid kontrollkäigul peamist tähelepanu eraldusruumile ning ohjeldusmeetmete kohaldamise praktikale ning dokumenteerimisele. Õiguskantsler teeb kontrollkäigu tulemusel isikute põhiõiguste ja -vabaduste tagamiseks SA-le Pärnu Haigla ettepaneku muuta ohjeldusmeetmete rakendamise registrit selliselt, et sellest selguks ohjeldamise viis.

Õiguskantsler palub SA-lt Pärnu Haigla teavet nimetatud ettepaneku täitmise kohta hiljemalt 01.05.2013.

² Piinamise ja ebainimliku või alandava kohtlemise või karistamise tõkestamise Euroopa Komitee standardid (CPT/Inf/E (2002) 1 – Rev. 2011), punkt 50. Kättesaadav aadressil: <http://www.cpt.coe.int/en/documents/eng-standards.pdf>.